kişinin yüreğinin yerinden sökülüp değiştirilmesi gerekirdi. Buna karşın yapılabilecek olan, kafaların aydınlatılması ve idrakin geliştirilmesinden ibarettir. İnsan ancak bu sayede daha nesnel ve daha doğru olan bir anlayışa kavuşur. Bu sayede, kişinin istenci daha tutarlı, daha kararlı bir yol alır, kendisini olduğu şekliye dışa vurur. İyi davranışların bazıları yanlış düşünce temeline de sahip olabilirler. Daha önce verdiğim kişinin kendi çıkarları doğrultusunda bir başkasına iyilik etmesi örneği de bu doğrultudadır. Bazı kötü davranışların, insanın yanlış idrakinden meydana gelmesi de mümkündür. Amerikalıların anlayışı da bu doğrultudadır. Bu sistemin amacı kalbi iyiye yöneltmek değil, aklın iyiye yönelmesini sağlamaktır. Burada amaçlanan kişinin düşünüp taşındığında, dürüst ve doğru davranmanın onu daha mutlu bir hayata götüreceği sonucuna ulaşmasını sağlamaktır.

İnsanlar, yasalar ile şekillendirilebilirler. Fakat gerçek manada ahlâklı olamazlar. Kişilerin davranışlarında değişiklik yaratmak, yasalarla sağlanabilmektedir; fakat insanların içindeki kötü arzuları dindirmek mümkün değildir. Bu şekilde, ancak kişinin yolunu değiştirmesine vesile olursunuz. Fakat kötü niyetli insan, her ne koşulda olursa olsun kötülüğünü sergilemek için uygun bir yol bulma çabasından vazgeçmeyecektir. İnsanlar, öğretiler sayesinde belki farklı yollar seçmeye özendirilebilirler yahut yasalar sayesinde bu doğrultuda zorlanabilirler; fakat bu durum onları hedeflerinden caydıramaz. En fazla kötülüğün yapılacağı yol değiştirilebilir. Çünkü insanın iyilik ve kötülük anlayışı yüreğinde yer almaktadır. Bu yürek ise ona doğuştan verilmiştir. Kötü insanı yapacağı kötülükten, bencil insanı yapacağı bencillikten bir anlığına caydırabilirsiniz ama bu insanların içindeki kötülüğü ve bencilliği söküp atamazsınız. Bu kötülüğü ve

köktenci bir değişime uğratmak mümkün değildir. bir kedi fareye olan aşkından vazgeçmez ise bu kişi ona doğuştan verilen güdülerinden vazgeçemez. insanın kişiliği algısının arttırılmasıyla, öğretilerle şartlarına daha uygun hale getirilebilir. Bu kişi bu hayata tutundurulabilir. Örneğin insanların sergi- davranışların sonuçlarını önceden düşünmeleri, bu atabilecekleri güzel bir adımdır. Çünkü genelde ışlarımızın karşılığını hemen almayız. Bu nedenle de lar yeterince dikkatli davranmazlar. İnsanları bu konu- a hassas olmaya çağırabiliriz. Bu şekilde, insanlar doğ- yönlendirilebilirler. Fakat iyilik de bir yere kadar geçerli Örneğin bir suçluya merhamet edilmemelidir. ede (kimseyi yaralama, kimseye zarar verme) ile (herkese yardım et) ilkelerini uygularken seçici azım gelir. Bu anlamda, ahlâklı olalım derken belli çileri de aşmamaya dikkat etmeliyiz. Gerektiğinde çizilmeli, gerekli çitler dikilmelidir. İnsanların bilinç- aydınlatmak mümkündür; fakat kalp hep aynı kalır. ile kişinin kimyası yani bedeni ile doğrudan bağlan- İnsanın bazı özellikleri doğuştandır, katîdir. Örneğin insanlara bazı konularda sadece yardımcı olabilir. temelde her ne ise odur. Aynı, "Tanrı'nın inayeti", Θεια μοιρα gibi.

nda o'sundur – Başında her ne isen.
na milyonlarca bukleleri olan perukalar da taksan,
ağına arşınlar uzunluğunda çoraplar da giysen:
de o olarak kalırsın, her ne isen.
oethe, Faust I, 1806-09)